

Beretning

1. Projektets titel

Bedre økonomi og øget produktivitet i primærproduktionen

2. Projektperiode

Projektstart: Januar 2011 Projektafslutning: December 2011

3. Projektets udbytte og effekt, formål og projekforløbet

Projektets udbytte og effekt:

Projektet har bidraget til, at den enkelte landmand, enten direkte eller via sin rådgiver, har fået et bedre grundlag for at vurdere bedriftens fremadrettede økonomiske situation. Gennem projektet er der givet et bedre grundlag for landmandens produktionsmæssige dispositioner og vurdering af de økonomiske konsekvenser af disse. Projektet har forbedret grundlaget for, at miljøeffektive indsatser bl.a. er vurderet ud fra en produktionsøkonomisk vinkel, så der er opnået større udbytte af produktion og investeringer såvel på konventionelle som på økologiske bedrifter. Samlet set har projektet været med til at fastholde og i en vis udstrækning forbedre landbrugets konkurrenceevne. Dette har været og vil fremover være til gavn for såvel den enkelte landmand som for hele samfundsøkonomien.

Projektets formål:

Formålet med projektet var at sikre, at den enkelte landmand, enten direkte eller via sin rådgiver, fik adgang til ny viden, der kunne bidrage til at belyse de driftsøkonomiske perspektiver på såvel konventionelle som økologiske bedrifter. Samtidig var formålet at sikre, at det økonomiske besltningsgrundlag for dispositionerne omfattede såvel det taktiske som operationelle og strategiske niveau, således at den nye viden kunne være med til at sikre produktivitet og øget konkurrenceevne i primærproduktionen. Projektet blev gennemført under hensyntagen til, at der på såvel konventionelle som økologiske bedrifter skal være en høj kvalitet af produkterne, en reduktion af miljøbelastningen samt opretholdelse af en god dyrevelfærd.

Projektets faglige forløb:

Sammendrag

Der blev i projektet formidlet ny viden om økonomiske resultater og prognoser for både drifts- og produktionsgrenene. Det gav den enkelte landmand en god basis for at vurdere bedriftens strategiske udvikling samt aktuelle tiltag, der kunne sikre en øget produktivitet. Der blev udgivet prisprognoser på Farmtal Online, som dannede baggrund for udarbejdelse af indkomstprognoser og budgetkalkuler. Benchmarking af de økonomiske resultater på konventionelle og økologiske kvægbedrifter viste, hvor der specielt skulle sættes ind for at forbedre det økonomiske resultat. Endvidere blev der sat fokus på forhold som størrelsesøkonomi, nytteværdien af detaljerede driftsregistreringer, langsigtede konsekvenser af maskinomkostningerne og investeringer i en verden med store prisudsving. Der blev løbende formidlet aktuel, ny viden om økonomiske forhold, der kunne sikre en bedre økonomisk situation og øget produktivitet for den enkelte landmand.

Aktiviteter og resultater

A. Optimering af produktiviteten i primærproduktionen

Aktiviteter og resultater

Det er væsentligt, at landmanden og eventuelt dennes rådgiver tager udgangspunkt i den enkeltes økonomiske situation. Det er derfor vigtigt at demonstrere, hvor der især kan gennemføres forbedringer, der vil påvirke den enkelte landmands produktionsøkonomi i positiv retning.

Med udgangspunkt i Videncentrets Regnskabsdatabase blev der gennemført en række analyser af økonomien i 2010 for driftsgrenene Kvæg-, Svine- og Planteproduktionen. Analyserne blev gen-

nemført for de enkelte driftsgrene med inddeling efter produktionsstørrelse og med supplerende analyser af spredningen for at vurdere og klarlægge, hvad årsagerne var til de forskelle, der var i de opnåede driftsresultater. Analyserne blev gennemført for både konventionelle og økologiske bedrifter.

Der blev gennemført analyse af forskellene i de økonomiske resultater, som kvægbedrifter opnåede i regnskabsåret 2010. Denne analyse viste meget store forskelle i de resultater, de enkelte bedrifter havde opnået, samt tydeliggjorde, på hvilke områder der især var forskelle. Denne analyse kan af den enkelte økologiske malkekvægsproducent anvendes til at identificere, hvor man især skal sætte ind, når man ønsker at forbedre sit økonomiske resultat. Spredningsanalyserne viste, at der ikke var forskel på spredningerne mellem økologiske bedrifter og mellem konventionelle bedrifter. Det er de samme årsager, der gør sig glædende. Det er på alle områder i produktionen, man skal forbedre sine resultater.

Der blev endvidere ajourført et benchmarking værktøj, så landmanden og dennes rådgiver kunne foretage en benchmarking af den enkelte landmands økonomi mod andre tilsvarende landmænds økonomiske resultater.

Analyserne viste, at der var store spredninger mellem de resultater, som de enkelte bedrifter opnåede. På baggrund af de gennemførte analyser blev der opnået et solidt grundlag for, at den enkelte landmand enten alene eller i samarbejde med sin rådgiver fik bedre forudsætninger for at vurdere, hvilke justeringer og ændringer der med fordel kunne gennemføres i produktionen. Analyserne kunne også anvendes som den enkeltes grundlag for at prioritere, i hvilken rækkefølge der burde sættes ind i produktionen og produktionsstyringen for at forbedre produktionsøkonomien.

Analyserne kunne endvidere anvendes i forbindelse med overvejelser om at skifte fra konventionel til økologisk planteproduktion.

Det blev samtidig tydeliggjort, at det ikke kun var udbyttet (et stort høstudbytte, mange kg mælk pr. årsko o. lign.), der alene afgjorde, om den enkelte landmand opnåede et godt økonomisk resultat. Det havde også stor betydning, om man formåede at opnå en god pris, enten ved at sælge "rigtig" eller ved at have et produkt af en god kvalitet, der kunne indbringe en højere pris.

For at vurdere økonomiske konsekvenser blev der gennemført analyser og modelberegninger af økonomien ved forskellige tiltag. F.eks. blev der vurderet transportomkostninger ved fodring af økologiske køer med frisk græs fremfor ensilage. Modelberegningerne viste, at afstanden til marken havde meget stor betydning for omkostningerne. På denne måde kunne landmanden få et bedre økonomisk grundlag for at disponere, hvilke marker det især kunne betale sig at hente frisk græs fra, og hvilke det ikke kunne.

B. Det økonomiske perspektiv for driftsgrenene

Aktiviteter og resultater

Der blev indsamlet ny viden, som dannede baggrund for at udarbejde prognoser over priser på de væsentligste faktorer, der indgår i den enkelte bedrifts økonomi. Disse blev udarbejdet i et tværfagligt samspil med de respektive afdelinger ved Videncentret. Prognoserne blev udarbejdet ud fra dels input fra leverandørerne på markedet, dels en vurdering af prisudviklingen på verdensmarkedet, som andre aktører løbende udarbejder.

Prisprognoserne mv. dannede bl.a. grundlag for udarbejdelse af indkomstprognoser. Derudover blev der som en væsentlig funktion gennemført en opdatering og modernisering af de budgetkalkuler, der dannede grundlag for planlægning af produktion og forventet økonomi, når der blev udar-

bejdet budget for den enkelte bedrift.

Da der skete hyppige ændringer i priser på produkter og indsatsfaktorer, var det væsentligt at have gode og stabile estimater over de forventninger, som man havde til de kommende priser – dels for en kommende budgetperiode, dels på det lidt længere sigt. Prisprognoserne blev ajourført fire gange om året og blev udgivet på Farmtal Online (www.farmtal.dk).

Budgetkalkulerne blev udvidet med flere produktionsgrene og faciliteter i relation til husdyrgødning. Budgetkalkulerne blev udarbejdet både for økologisk og konventionel produktion, og de blev gjort tilgængelige på Farmtal Online. Budgetkalkulerne blev også gjort tilgængelige for regnskabs- og budgetsystemet Ø90, så man hurtigt og enkelt kunne udarbejde et overslagsbudget på den enkelte landbrugsbedrift.

Der blev udarbejdet prisprognoser for produkter og indsatsfaktorer for de kommende 2-3 år. Med udgangspunkt i disse prisprognoser og de regnskaber, der viste, hvad landmændene inden for de enkelte driftsgrene opnåede i økonomisk resultat i 2010, blev der udarbejdet prognoser for indtjeningen for de enkelte driftsgrene for de kommende to år. Der blev i 2011 udarbejdet fire prognoser for hver af driftsgrenene kvæg, svin og planteavl. Prognoserne inkluderede følsomhedsanalyser, for så vidt angår priser, med henblik på at vurdere sikkerheden af prognoserne.

Prognoserne tydeliggjorde de økonomiske udsigter for landbrugsbedrifter med forskellig produktion, størrelse mv. Den enkelte landmand kunne dermed sammenholde sit budget og sine forventninger med de generelle prognoser, hvilket dannede baggrund for at vurdere, om egne fremtidige udsigter var bedre eller værre end gennemsnittets. Med udgangspunkt i dette kunne det besluttes, om der skulle iværksættes tiltag for at sikre et robust produktionsgrundlag. Den enkelte landmand kunne f.eks. også anvende prognoserne i relation til de finansielle institutioner, hvor prognoserne kunne indgå som et supplement til de prognoser, der udarbejdes af de finansielle institutioner.

Da planteproduktionen er en væsentlig indkomstkilde på de enkelte bedrifter, blev der udarbejdet en analyse og modelberegning af, hvilke afgrøder der dels på kort sigt (det kommende budgetår), dels på længere sigt forventedes at give den bedste produktivitet – målt som indtjening pr. ha og på hele bedriften. Resultaterne dannede baggrund for, at man på den enkelte bedrift kunne vurdere den aktuelle situation og med udgangspunkt i dette kunne udarbejde en plan for de fremadrettede tiltag f.eks. i forbindelse med planlægning af sædskiftet.

C. Strategisk udvikling med økonomisk fokus

Aktiviteter og resultater

Det er vigtigt at fokusere på de områder, der er omkostningstunge på den enkelte bedrift og i den enkelte produktion. Der er i andre projekter foretaget en analyse af omkostningerne på de enkelte aktiviteter (såkaldt ABC – activity based costs). I nærværende projekt blev der suppleret med beregninger af nytteværdien af detaljerede registreringer. Det blev dokumenteret, at merværdien af meget detaljerede registreringer af maskin- og arbejdstid ikke altid står mål med det ekstra arbejde, der er forbundet med registrerings-, opgørelses- samt tolkningsarbejdet.

I forbindelse med analyser af økonomien for de enkelte driftsgrene blev der suppleret med analyser af økonomien ved forskellige bedriftsstørrelser. Det blev sandsynliggjort, at der ikke på alle områder var størrelsesøkonomiske fordele, og at de ikke altid blev opnået hos den enkelte landmand. På den baggrund var anbefalingen, at man skal være meget opmærksom på, om de åbenlyse størrelsesøkonomiske fordele, der kan være ved en større produktion, også skal kunne udnyttes.

Da det er væsentligt at have fokus på de faktorer, der især har betydning, når man udsættes for stor

prisvolatilitet, blev der udarbejdet generelle beskrivelser af, hvad man især skal være opmærksom på, når man planlægger både på kort, men også på det lidt længere sigt.

I planlægningen er det vigtigt at indregne de mere langsigtede konsekvenser på f.eks. maskinomkostningerne. Til dette formål blev de beregnede maskinomkostninger ajourført, hvorefter de blev publiceret på Farmtal Online.

For at belyse de forhold, der gør sig gældende ved investeringer i en verden med store prisudsving, blev der udarbejdet en artikel, som belyser de forhold, man især skal være opmærksom på, når man skal træffe beslutninger i en turbulent verden. Der er tale om beslutninger dels på kort sigt, men især på generelle forhold om investeringer.

4. Formidling og vidensdeling vedr. projektet

1. Internet publiceringer

Projektets resultater er bl.a. blevet formidlet via internettet på Videncentrets hjemmeside for fondsfinansierede projektaktiviteter

<http://projektfinansiering.landscentret.dk/Promilleafgiftsfonden/2011/Bedreoekonomiiprimaerproduktionen/Sider/default.aspx>

2. Seminarer, kongresser, temadage, åbent hus, ekskursioner o. lign.

- Indlæg på kongresser mv.
 - Økonomi på planteavlsbedriften med og uden udfasning
 - Ekspertgruppe driftsøkonomi for økologer, 12 lokalkonsulenter
 - Fagligt nyt 20.9. for svinekonsulenter – Konsekvensberegninger, Økonomi i svineproduktionen, prognoser for indtjening
 - Indlæg på Plantekongres 2012, den 10. – 12. januar 2012 i Herning Kongrescenter "Investeringsstrategi under svingende prisforhold".
 - Indlæg på Plantekongres 2012, den 10. – 12. januar 2012 i Herning Kongrescenter "Tilpasning af produktionen på kort sigt".
 - Afskaffelse af kvotesystem og økonomi i at købe kvote (indlæg på 6 lokale rådgivningsvirksomheder)
 - 1 dages møde for økonomikonsulenter – kvægbrugets økonomiske situation.

5. Projektansvarlig

Erik Maegaard, tlf.: 8740 5577, e-mail: erm@vfl.dk
